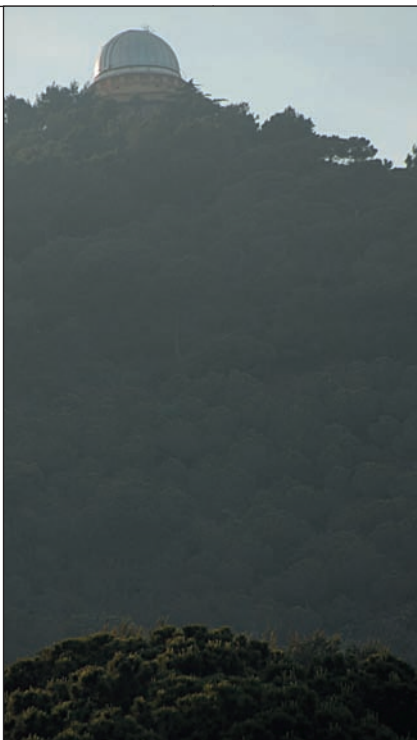

ELS TEMIBLES MMM

És cosa sabuda que una afirmació Bensonant, ben repetida i millor difosa prou que pot aconseguir un prestigi que potser no mereix. Més o menys la meitat dels refranys populars falten a la veritat, més o menys l'altra meitat l'honren. Gairebé cada refrany té el seu contrari. D'això ve la utilitat garantida de la saviesa popular. Una cosa semblant ocorre també amb els anomenats textos revelats. La incoherència és infal·lible. Si no s'encerta amb A, s'encerta amb la negació de A. En aquests casos el risc es diversifica. Per exemple, la sentència «Per més que corris no arribaràs més aviat» es modera amb el seu contrari «A qui matina Déu l'ajuda» i la ciutadania no corre un risc seriós de abandonar-se a la ganduleria. El problema emergeix quan una sentència falsa creix sense (o més que) el seu contrari, fa carrera gràcies a alguna mena de malentès i es converteix, sense que ningú se n'adoni, en un mètode per decidir o per dissipar dubtes. Són els temibles megamalentesos de mètode (MMM). El més espectacular és sens dubte «L'excepció confirma la regla». La ximpleria que exsuda aquesta frase és monumental. Una regla és regla mentre es manté lliure d'excepcions. I això per partida doble, per definició de regla i per definició d'excepció. Una excepció potser no és prou clara per enfonsar una regla, però d'això a dir que la confirma hi ha un abisme. De quina classe de malentès procedeix tal estupidesa? Potser és del concepte de regla en el dret. Les regles (lleis) de la convivència s'acorden per prevenir els delictes previsibles. Però qualsevol canvi tècnic o social pot obrir la possibilitat de nous delictes no previstos per les regles vigents. És llavors quan s'imposa legislar novament, és llavors quan l'excepció a la regla antiga confirma la nova regla, l'excepció confirma la regla següent! la que cal inventar per a alliberar-la, justament, de qualsevol sospita d'excepció...

Un altre MMM consolidat insisteix en el fet que «sobre gustos no hi ha res escrit». La frase és útil. Serveix per a esquivar una presumpta autoritat estètica. Aquest MMM és literalment i metafòricament

© Jorge Wagensberg

fals fins i tot per als seus usuaris més entusiastes. Res millor que escriure un paràgraf per a desmentir-ho.

La falta d'intel·ligibilitat frustra o ofèn el cervell. El mateix ocorre amb la falta de bellesa. Un s'exercita per captar la intel·ligibilitat cada vegada que representa la realitat. Un s'exercita per captar la bellesa de la mateixa manera. Es pot ser savi i ignorant en temes d'intel·ligibilitat. Es pot ser savi i ignorant en temes de bellesa. La intel·ligibilitat d'un objecte o un fenomen de la realitat no es decideix per sufragi universal. El mateix ocorre amb la bellesa d'un objecte o fenomen de la realitat. A l'hora de gaudir comprenent, no tot val. Ni tot val a l'hora de gaudir de la bellesa. L'essència

de la intel·ligibilitat està en allò comú entre allò divers, és a dir en la repetició o regularitat en l'espai (harmonia) i en el temps (ritme). El mateix s'esdevé amb la bellesa. La bellesa està en l'harmonia i ritme entre les Parts d'un Tot. La intel·ligibilitat està en l'harmonia i ritme entre diferents Tots. Per això potser es pot assegurar que la bellesa és la intel·ligibilitat interna de les coses i que la intel·ligibilitat és la bellesa externa de les coses. La bellesa commovedora d'una esfera està en la relació de qualsevol tros de l'esfera amb qualsevol altre tros de la mateixa esfera. És la perfecció platònica. La intel·ligibilitat d'una esfera està en la relació entre diferents objectes esfèrics, un sol, un planeta, un animal arrupit, una síndria, un ull, una bombolla, un antiquíssim gra d'arena... És més fàcil comprendre l'esfera que gaudir de la seva bellesa? Algú pot dir: comprenc l'esfera, però no em sembla especialment bella. És veritat, ningú no és perfecte. La bellesa i la intel·ligibilitat tenen diferent grau i classe d'universalitat, però totes dues existeixen i cap no és trivial. Un atac contra la intel·ligibilitat ofèn, és veritat, però sospito que més ofèn encara un atemptat contra la bellesa.

JORGE WAGENSBERG

Director de l'Àrea de la Ciència de la Fundació La Caixa, Barcelona